

Universiteit
Antwerpen

Mondelinge taalvaardigheid: het begin van alles

Symposium 'Van een andere orde' – Utrecht 2026

Jan T'Sas

माता के नाम पर चौकी, जयकारा राधे मां का!

ज्योतिषाचार्य

हिंदू महासभा (ओ)

धर्मगुरु

Hoe spreken leerlingen met elkaar wanneer ze samenwerken?

Hoe verlopen de meeste gesprekken tijdens groepswork?

- Effecten?
- tijdverlies
- lage kwaliteit
- oneerlijke werkverdeling
- rumoer
- ➔ weinig productief

Type 1

Competitief gesprek

Type 2

Cumulatief gesprek

(Fisher, 1992; Mercer, 1995; Wegerif & Mercer, 1997)

Hoe komt dit?

- Leerlingen weten niet (goed) hoe ze moeten samenwerken.
- Leerlingen kunnen hun gedachten niet (goed) uiten.
- **Er zijn geen gespreksregels vastgelegd.**

(Beginnende) leraren bedanken voor groepswork

(Panitz, 2005)

Type 3: exploratief gesprek

Definitie:

“... the kind of talk in which partners engage **critically but constructively** with each other's ideas. Statements and **suggestions** are offered for **joint consideration**. These may be challenged and counter-challenged, but **challenges are justified** and alternative hypotheses are offered. Compared with the other two types, in exploratory talk knowledge is made more publicly **accountable** and **reasoning is more visible** in the talk.”

(Wegerif & Mercer, 1997:53).

Type 3: exploratief gesprek

Onze basisregels voor groepswerk

1. We moedigen elkaar aan om te spreken.

(‘Wat denk jij?’)

2. We hebben respect voor elk idee en elke mening.

3. We kijken en luisteren naar elkaar.

4. We geven uitleg en vragen argumenten.

(‘Ik denk dat..., want...’, ‘Waarom denk je dat?’)

5. We leggen uit waarom we het eens of niet eens zijn met iemand.

(‘Ik ga akkoord, want ...’, ‘Ik vind het niet goed, want ...’)

6. We werken samen aan een besluit dat iedereen goed vindt.

Type 3: exploratief gesprek

Onze basisregels voor groepswork

1. We moedigen elkaar aan om te spreken.
(‘Wat denk jij?’)
2. We hebben respect voor elk idee en elke mening.
3. We kijken en luisteren naar elkaar.
4. We geven uitleg en vragen argumenten.
(‘Ik denk dat..., want...’, ‘Waarom denk je dat?’)
5. We leggen uit waarom we het eens of niet eens zijn met iemand.
(‘Ik ga akkoord, want ...’, ‘Ik vind het niet goed, want ...’)
6. We werken samen aan een besluit dat iedereen goed vindt.

Actief aansporen tot spreken = meer ideeën genereren

Groepsidentiteit ontwikkelen

Redeneren stimuleren

Alternatieven overwegen leidt tot betere besluitvorming

Hoe leren leerlingen exploratief spreken?

- **Start: 4 à 5 basislessen**
 - bewustwording
 - scaffolding
 - feedback/forward
- **Verankering**
 - duo- en groepswork
 - alle leergebieden/schoolvakken
- **Doorlopende leerlijn**

Les 2:

praat	luister
-------	---------

Les 3:

Wat denk je?	Waarom denk je dat?
--------------	---------------------

Les 4 en 5:

Ik vind het goed want ...	Ik vind het niet goed want ...
---------------------------	--------------------------------

De groepsleden

Naam: <i>Omber 7/12/15</i>	++	+	=	-	--
Ik heb actief geluisterd	X				
Ik heb wat-vragen gesteld	X				
Ik heb waarom-vragen gesteld	X				
Wat ik zei sloot aan bij wat eerder gezegd was	X				
Ik heb anderen aangemoedigd om een bijdrage te leveren		X			
Ik heb gerespecteerd wat iemand anders zei	X				

De groep

<i>07/12/15</i>	++	+	=	-	--
De leden van de groep wisselden informatie uit die nuttig is		X			
Ideeën of meningen werden met argumenten in vraag gesteld	X				
Er heerste een sfeer van vertrouwen		X			
De groep streefde een duidelijk doel na		X			
De groep streefde naar een consensus	X				

Wat leveren exploratieve gesprekken op?

- Bruikbare informatie uitwisselen
- Een gezamenlijk doel nastreven
- Eigen idee/mening in vraag stellen
- Opbouwende feedback geven
- Respect én kritisch denken
- Beter probleemoplossend denken
- Van elkaar leren

1992-2025:
onderzocht
in 27 landen

(T'Sas & De Maeyer, 2024; T'Sas, 2018; Mercer & Littleton, 2007; Atwood et al., 2010; Boyd & Kong, 2017; Brown, 2016; Knight & Mercer, 2015; Kucirkova, Messer, Sheehy & Panadero, 2014; Kumpulainen & Wray, 1999; Mercer et al., 1999; Rojas-Drummond et al., 2003; Rojas-Drummond & Zapata, 2004; Webb et al., 2016; Wegerif & Mercer, 1997a; Wegerif, Mercer & Dawes, 1999 etc.)

→ gespreksregels (attitudes)

→ gespreksvaardigheden

Wat als leerlingen deze gespreksregels niet expliciet leren?

Antwoord:

Ze leren ze **impliciet** op basis van wat er zoal op hen afkomt!

Comedy “Politiek debat is ook theater”

Michael Van Peel laat politici het liefst met zichzelf lachen

Het waren niet de lijsttrekkers, maar stand-upcomedian Michael Van Peel die bij het eerste kopstukken debat in de Arenbergsschouwburg het beste scoorde. Hij kreeg aanhang van alle politieke partijen aan het lachen.

“Het was nooit was het publiek van Michael Van Peel zo politiek geëngageerd als afgelopen zondag, toen hij publiek mocht opwarmen voor lijsttrekkersdebat in de Arenbergsschouwburg. “Veel mensen niet zo geïnteresseerd in politiek, maar nu hoorde ik echt bepalen van de zaal lachen en angronnen. En bij een volgende was het andersom. Dat was voor mij interessant. Het was een echtsmatch.”

Michael Van Peel was blij dat het rektersdebat in een theaterzaal rsvond. “Een debat is toch iets anders dan een comedyavond, die setting heb je wel nodig. Uiteindelijk is een politiek debat nauwelijks ook theater, maar de pasnaak plaats voor techniek. Een edian kan de zet uithangen, een icus kan op zijn woorden gepakt

“Ik stel voor om een zaagtaks in te voeren, dan blijven alleen echte klachten over.”

MICHAEL VAN PEEL

worden en kijkt dus wel uit. Het resultaat is dat je naar een technische voetbalmatch zit te kijken.”

Zelf komt Michael Van Peel uit een politiek geëngageerde familie. Zijn vader had jarenlang zijn eigen partij NCD in Kalmenhout en zit daar nu bij de CD&V. Zijn zus komt op voor de N-VA in Kapellen. “Maar ook alle andere politieke kleuren zitten bij ons in de familie. Op pas- en kerstfeesten zijn we een goede afspiegeling van de gemeenteraad. Jammer voor de huisvrede soms, maar wel interessant.”

De comedian is ook verte familie van havenscenen Marc Van Peel, die vorige week een grappig filmpje over de uitdrijving van de Schelde online zette. Ondertussen werd het filmpje waarin hij een vervelende Hollandse Schelde in duwt al meer dan 30.000 keer bekeken. “Ik heb het via Facebook voorbij zien komen”, zegt Michael Van Peel. “Dat was het eerste filmpje waarvoor ik geen plaatsvervangende schaamte voelde. Sommige filmpjes zijn zo onbedoeft grappig, dat wij daar als comedians niet meer overte kunnen. Als je niet weet of het gemeend is of een parodie, leven we toch in een griezelig universum. Wat kun je daar dan nog mee doen. Ze pikken ons werkel”, zegt Van Peel lachend.

Zaagtaks

Hij heeft trouwens wel een paar goede suggesties voor het stadsbestuur. Een zaagtaks op overlastklachten bijvoorbeeld. “Zo blijven alleen de echte klachten over. Het stoort mij soms dat één klacht primert op het amusement van driehonderd mensen.”

Een ander voorstel is om bij iedere nieuwe wet een oude te laten sneuvelen. “Mensen kunnen niet meer volgen met al die wetten. Als je in Antwerpen gaat parkeren, moet je al Einstein zijn om te weten wanneer je hoeveel geld in welke parkeerruimte moet gooien. Het quadevobod, nog zo iets. Er hangen honderden verordeningen in de stad, voor misschien drie quads. Is er bij de stad niemand die dat overdreven vindt?”

De analyse van Michael Van Peel is dat Antwerpen nu al een rechts pad volgt met een links sausje. “Ik vind dat de stad soms wat geleidelijk door GAS-boetes, op die manier wordt de stad een soort minimadurodam. En Bart De Wever wil dan nog meer camera's en nog meer politie.”

Michael Van Peel heeft geprobeerd om alle politici even hard aan te pakken. “Het leukst is als ze om zichzelf kunnen lachen. Op zo'n moment valt de politiekweg en is lachen gewoon een natuurlijke reflex.”

Vanaf november toert Michael Van Peel het land door met zijn eindejaarsconference. “Tegen die tijd zijn de verkiezingen passé, maar er zit altijd wel politiek in mijn conferences. Ik haal veel inspiratie uit de actualiteit, dus dan kom je snel bij de politiek uit.” Hij is niet van plan om zich te specialiseren als opwarmer van politieke debatten. “Het was heel fijn om te doen, maar het is nog leuker als de mensen speciaal voor jou komen.”

MAAIKE FLOOR

www.michaelvanpeel.be

Michael Van Peel: “Antwerpen wordt een minimadurodam.”

FOTO BERT HULSMAN

Wat stemt Michael Van Peel?

• Sinds kort woont Michael Van Peel buiten Antwerpen, dus voor de verkiezingen in de stad zal hij het verschil in de spannende strijd niet maken. “Voor de provincie stem ik op mijn vader, die opkomt voor de CD&V. Hij is OCMW-voorzitter in Kalmenhout. Dan geef ik mijn stem aan een man die ik vertrouw.” Hoe hij voor de gemeenteraad gaat stemmen, weet hij het nog niet. “Eigenlijk ben ik een fluwelen anarchist. Ik ben econoom van opleiding, dus vind ik mij het best in een sociaal-liberaal beleid, maar die partij heb ik nog niet gevonden. Ik ben van plan om alle programma's nog eens grondig te lezen.”

MF

gespreksvaardigheden

spreken

Iemand die goed praat :

- ✓ Iemand die iets uitlegt
- ✓ Iemand die goed op vragen antwoordt
- ✓ Iemand die naar je kijkt als hij iets vertelt
- ✓ Iemand die let op non-verbale signalen

luisteren

Iemand die goed luistert

- ✓ Iemand die je aankijkt
- ✓ Iemand die stil zit
- ✓ Iemand die laat zien dat hij geïnteresseerd is in wat je zegt
- ✓ Iemand die een vraag stelt en naar het antwoord luistert
- ✓ Iemand die knikt of hm't

Mondelinge taalvaardigheden 'Oracy'

gespreksvaardigheden

Iemand die goed praat :

- ✓ Iemand die iets uitlegt
- ✓ Iemand die vragen antwoordt
- ✓ Iemand die niet zegt als hij iets
- ✓ Iemand die op non-verbale signalen

spreken

Iemand die goed luistert

- ✓ Iemand die je aankijkt
- ✓ Iemand die stil is
- ✓ Iemand die laat zien dat hij geïnteresseerd is
- ✓ Iemand die een vraag beantwoordt
- ✓ Iemand die knikt of hm't

luisteren

Internationale wetenschappelijke literatuur: 'oracy'

Wilkinson, 1970:

- 'The ability to use the oral skills of speaking and listening'
 - 'Shamefully neglected'
- Even belangrijk als 'literacy' en 'numeracy' →→→ 2021: Oracy Skills Framework

→ Gaat ook over denkvaardigheid, kennisconstructie, democratisch burgerschap, identiteitsvorming

Mercer, 2025

- '... the ability to use spoken language effectively across contexts, including exploratory discussion, collaborative problem-solving, and public communication.'
 - 'Learning *how* to talk, learning *about* talk, learning *through* talk.'
- Taal is een **leermiddel** (Vygotsky, 1978; van Aalsvoort & van der Leeuw, 1982),
→ "Elke leraar is een taalleraar." (Daems, 2010)

Mondelinge taalvaardigheden: wat?

1. Luistervaardigheid
2. Spreekvaardigheid
3. Gespreksvaardigheid/interactie

Méér dan correcte uitspraak/zinsbouw (discursieve vaardigheden)

Het gaat evenzeer om:

- pragmatische vaardigheden
- interactievaardigheden
- strategische vaardigheden

→ **functionele dimensie** ('communicative competence'; Light & McNaughton, 1983)

Mondelinge taalvaardigheden: waarom?

Toegevoegde waarde (in onderwijs):

- basisvoorwaarde voor geletterdheid en schoolsucces (Hart & Risley, 1995)
- fundament voor lezen en schrijven (Oostdam, Van den Branden, & Spaans 2011)
- ontwikkelingstool voor sociaal-cognitieve vaardigheden (Littleton & Mercer, 2013)

→ Dit vereist expliciete instructie!

Definitie?

De luister-, spreek- en gespreksvaardigheden die leerlingen nodig hebben om kennis te verwerven, sociaal te participeren en effectief te communiceren in formele en informele situaties binnen en buiten de schoolcontext. (cf. Scheltinga, 2023)

Spreker 2 Paul Leseman

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur
en Wetenschap

Peil.Mondelinge taalvaardigheid 2023-2024

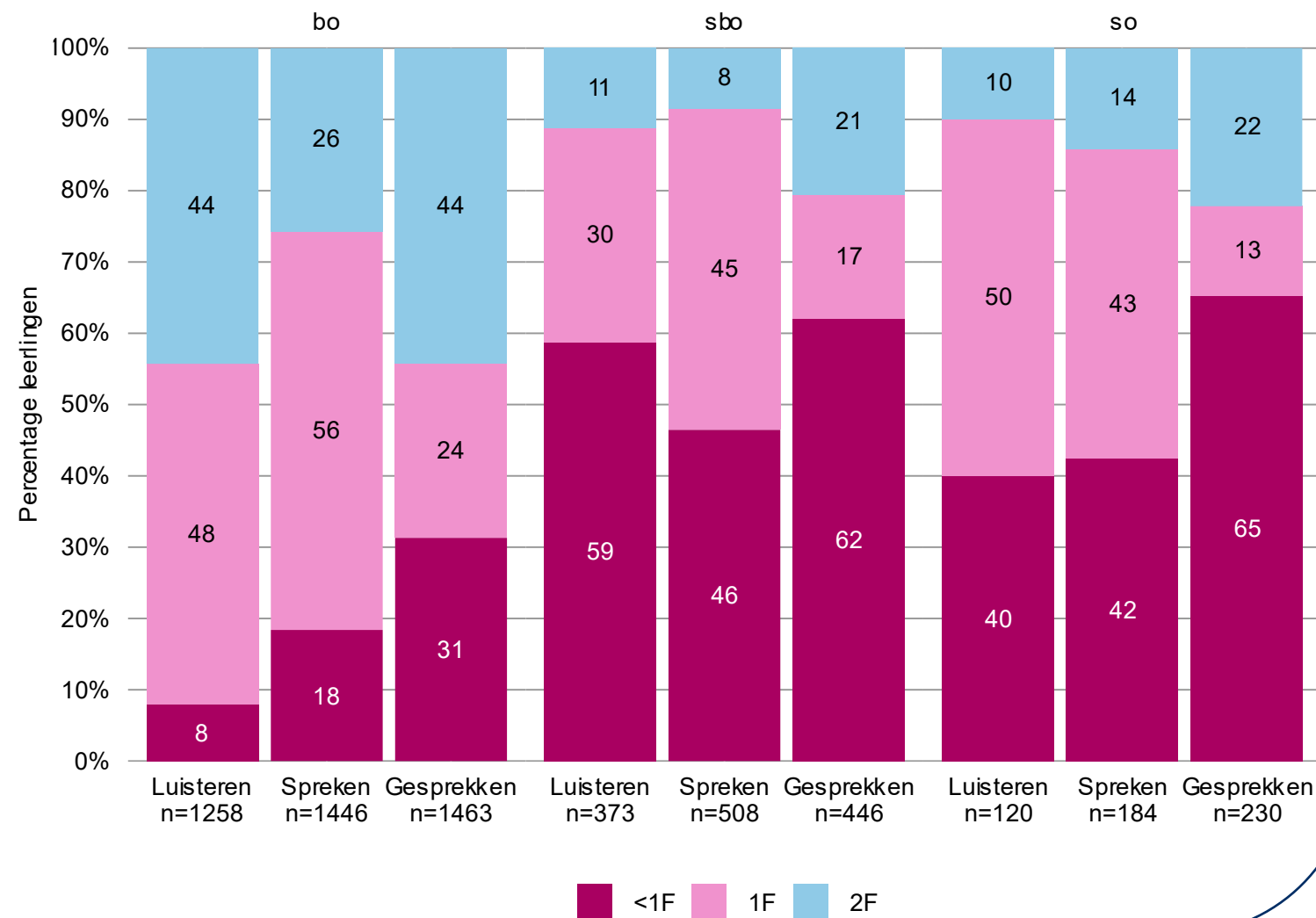
Einde basisonderwijs, speciaal
basisonderwijs en speciaal onderwijs

Tessa Spätgens (Inspectie van het Onderwijs)
Martine Gijssel (Expertisecentrum Nederlands/Hogeschool
Saxion))
21 mei 2026

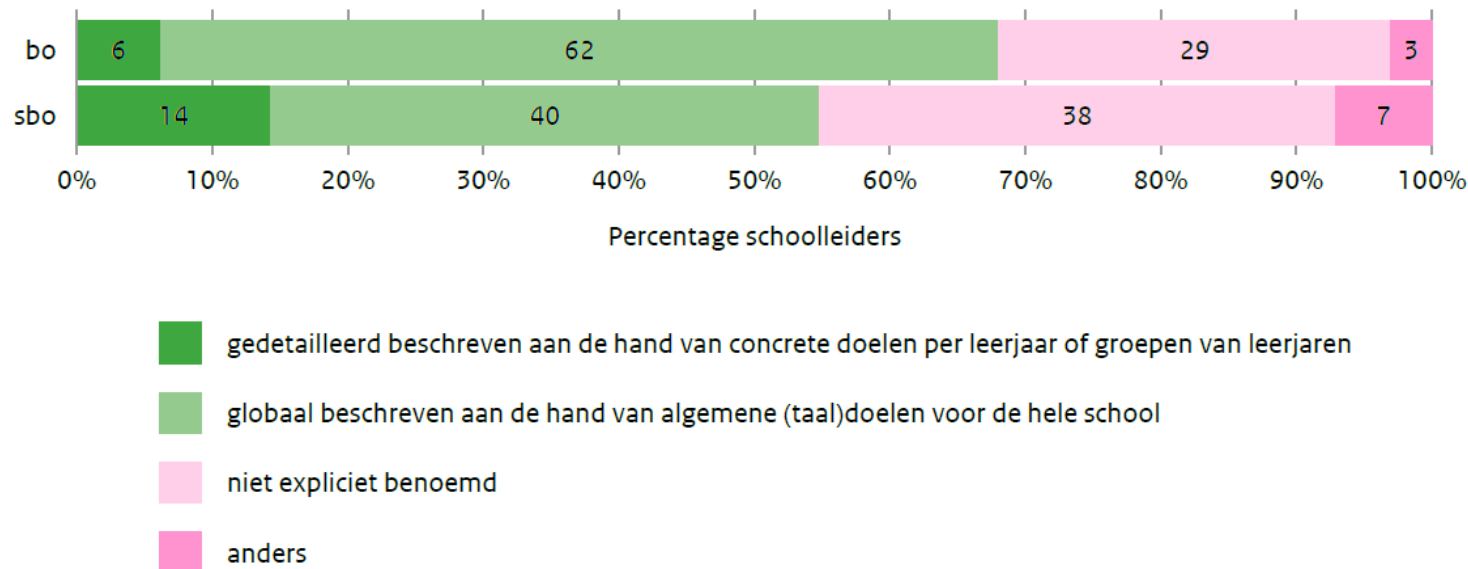
Prestaties luisteren, spreken, gesprekken voeren

- Beheersing van de referentieniveaus

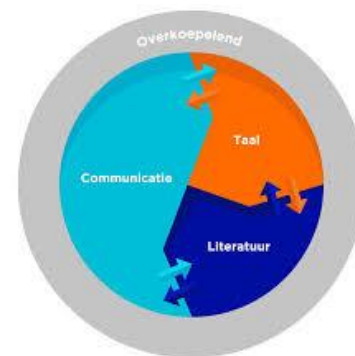

Doelgericht werken Zicht op ontwikkeling Integratie

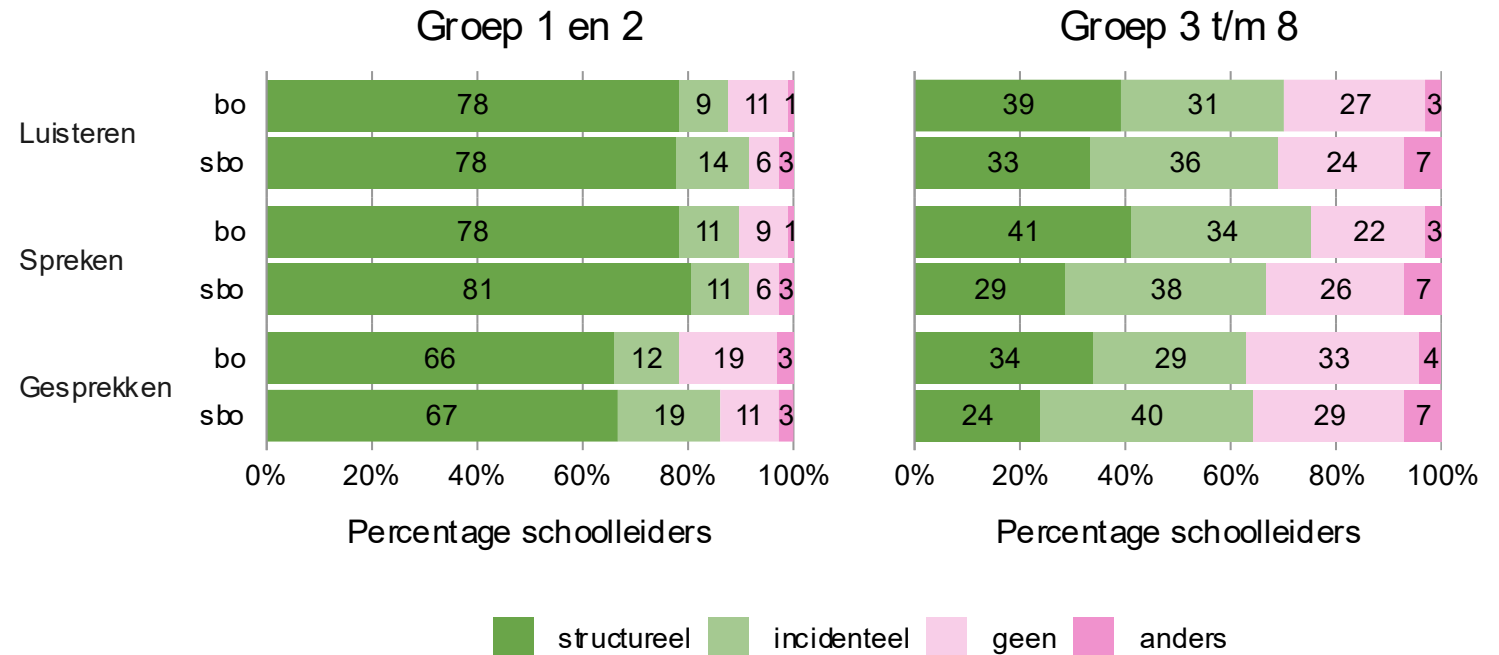
“Als team moet je goed weten wat de **doelen** zijn, wat is de doorgaande lijn? Je kunt pas goed monitoren als je weet waar je naartoe werkt en welke activiteiten daarbij effectief zijn.”

Doelgericht werken: van uitkomsten naar acties

“Als team moet je goed weten wat de doelen zijn, wat is de doorgaande lijn? Je kunt pas goed **monitoren** als je weet waar je naartoe werkt en welke activiteiten daarbij effectief zijn.”

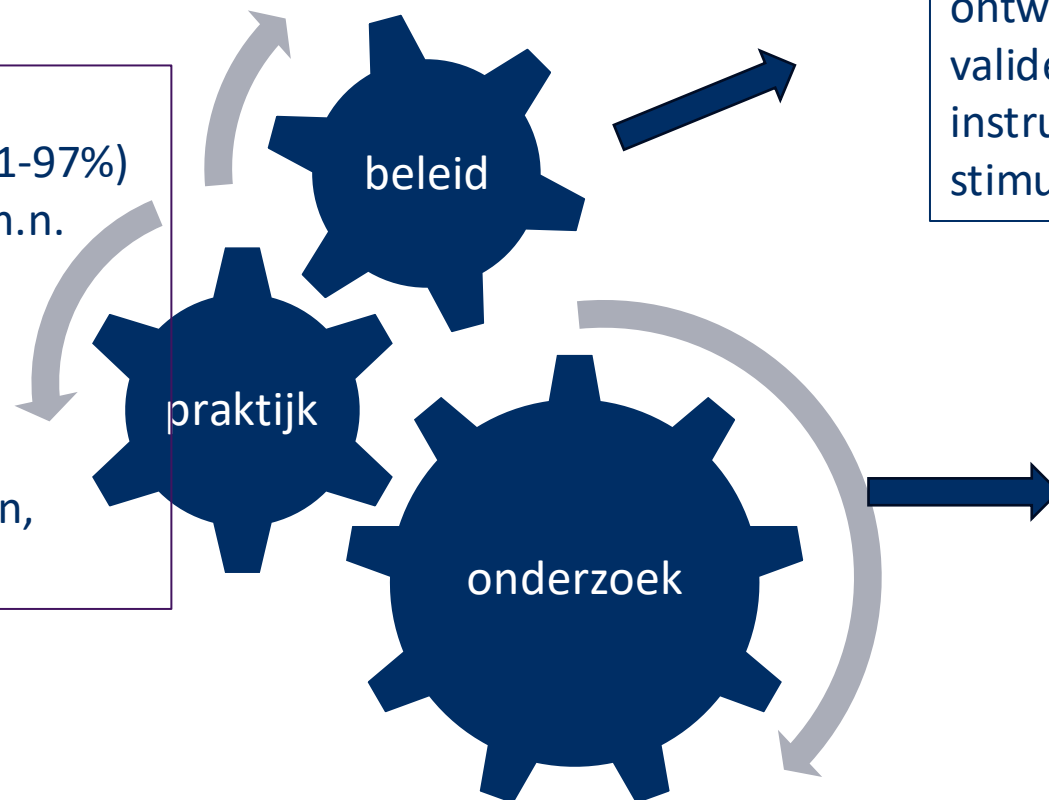

Monitoring: van uitkomsten naar acties

Wat blijkt uit de peiling?

- Observaties door de leerkracht (71-97%)
- Instrumenten uit taalmethodes (m.n. spreken en gesprekken voeren)

Brede evaluatie? (Van den Branden, 2010)?

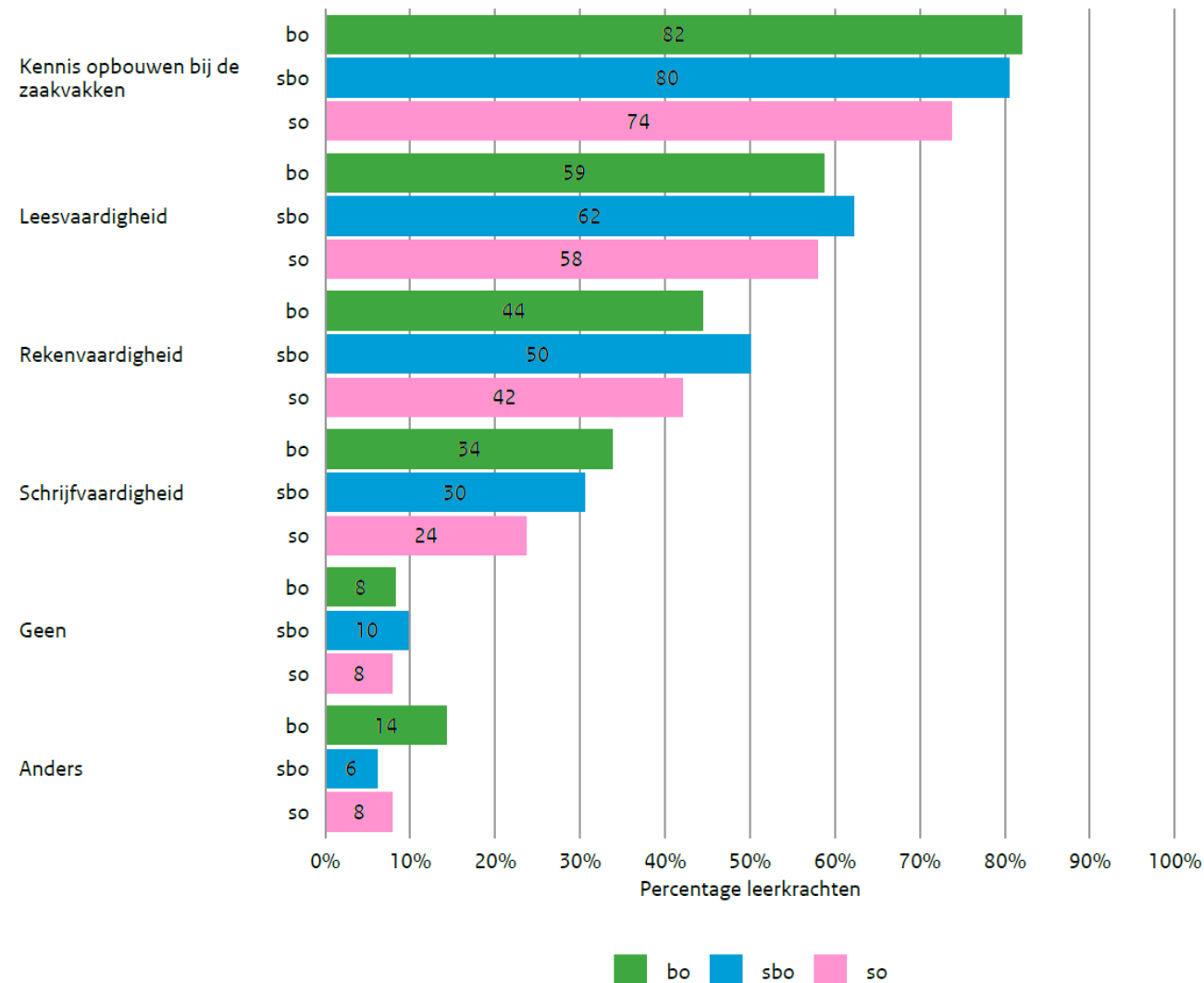
Stimuleren
ontwikkeling van
valide monitoring-
instrumenten
stimuleren

Onderzoekers

Doorontwikkeling van
meetinstrumenten

NOLAI

“**Verbind** mondelinge taalvaardigheid aan lezen en schrijven en besteed er doelgericht aandacht aan”

Integratie: van uitkomsten naar acties

Leidraad
**Betekenisvol en doelgericht reken-
wiskundeonderwijs in groep 1-2**
Effectieve aanpakken in het reken-wiskundeonderwijs
Wat werkt en waarom

NRO
Leidraad
**Betekenisvol en functioneel
taalonderwijs in groep 3-8**
Effectieve aanpakken in het taalonderwijs
Wat werkt en waarom

Handreikingen

Meer onderzoek nodig:
Effectstudies interventies
geïntegreerde aanpakken
Onderzoek implementatie

Reflectiewijzer

Zie www.peilpunt.nl

Bedankt!

